

Vad kännetecknar en utbildningsvårdavdelning?

En uttalad vårdvetenskaplig grund för vårdarbetet där patientperspektivet är tongivande

På UVA ligger vårdvetenskapliga kunskaper till grund för vårdandet. Det är kunskaper som kan möjliggöra en djupare förståelse av patienten och dennes situation, med syftet att åstadkomma optimal vård. Helhetssyn är centralt och innebär att patienten alltid uppmärksammas och förstås i sitt sammanhang. Patienten kan inte separeras från sin levda värld. Med hjälp av livsvärldsteori kan patientperspektivet ges en djupare innebörd och bärande begrepp såsom livsvärld, lidande, välbefinnande/hälsa, subjektiv levd kropp samt vårdrelation kan fördjupas. Att inta ett patientperspektiv innebär ett etiskt förhållningssätt som kännetecknas av respekt, integritet och värdighet. Patientperspektivet konkretiseras i vårdverksamheten genom att vårdandet alltid tar sin utgångspunkt i patientens berättelse. Patientperspektivet är överordnat på UVA och ur detta perspektiv organiseras och genomförs vårdarbetet. Vårdvetenskapliga kunskaper utgör sjuksköterskeutbildningens huvudämne och det är bl.a. dessa kunskaper som studenterna ska tillägna sig och tillämpa i det patientnära praxissammanhanget. Eftersom vårdvetenskap står för helhet ska lärandet alltid starta i en helhet, vilket är patientens berättelse. Med utgångspunkt i berättelsen vävs kunskaper från olika områden, såsom medicin, vårdvetenskap, omvårdnad, psykologi osv. in i lärandeprocessen.

Fokus på att patienten ska vara delaktig i sin vård

På UVA betonar man att patienten ska vara delaktig i sin vård, vilket är fundamentalt i det vårdvetenskapliga perspektivet. För att det ska bli en verklig och äkta delaktighet är det centralt att se patienten i dennes livssammanhang, eftersom det är en helhet som påverkar patientens erfarenheter och upplevelser i en vårdssituation. Vårdaren ska också respektera patientens möjligheter till att välja handlingsalternativ och ska ha tilltro till patientens egna inneboende resurser och förmåga att ta ansvar för sina val.

Det vårdvetenskapliga perspektivet kommer till uttryck i en miljö på avdelningen som präglas av öppenhet, trygghet och tillit. Varje möte kännetecknas av respekt och engagemang, där individens möjligheter tas tillvara. Delaktighet och personligt ansvar är tongivande i denna miljö. Förhållningssättet på avdelningarna till patienten och dennes närstående präglas av intresse och engagemang i att förstå individen i dennes unika situation samt stödja patienten i att aktivt kunna delta i sin vård och olika beslut. Visad respekt för patientens önskan och vilja är en självklarhet samt att tillgodose patientens värdighet och integritet.

En reflekterande hållning hos vårdarna

På UVA finns en uttalad medvetenhet om reflexionens betydelse för lärandet samt för utveckling och växt hos vårdarna. Reflexionens tillämpning sker dels i mötet med patienten och dels i handledning vid sammanflätningen av teori med vårdpraxis. Reflexionen är navet i lärandet och måste alltid relateras till den vårdvetenskapliga substansen och livsvärldsperspektivet.

Det är genom reflexion som en vetenskaplig hållning kan utvecklas, vilket är ett central syfte med studierna på UVA. Studenterna ska lära sig att systematiskt problematisera och reflektera, dra slutsatser, värdera och dokumentera kunskaper baserade i det konkreta vårdssammanhanget.

Ett livsvärldsperspektiv som referensram för lärande och handledning

På UVA är livsvärldsperspektivet grundläggande för synen på lärandet. Det innebär att studentens erfarenhetsvärld (livsvärld) är utgångspunkten för allt lärandestöd. Lärandet är individuellt och börjar alltid i studentens tidigare erfarenheter. Varje student har också en specifik lärandeprofil beroende på den subjektiva dimensionen vad gäller förståelsehorisont, värderingar, intresse, perspektiv. Öppenheten för den lärandes erfarenheter och subjektivitet kommer konkret till uttryck i individuella studieplaner på UVA.

Erfarenhetsbaserad kunskap utvecklas genom att studenten medverkar och tar ansvar i omvårdnaden. För ett gynnsamt lärande måste

emellertid alltid erfarenheter och handlandet i vården följas upp med reflektion och värdering. Studenten tränas i att verbalt kommunicera sina tankar och känslor, till handledare eller i handledningsgruppen, vilket möjliggör utveckling av en reflekterande hållning.

Erfarenheter och upplevelser i vårdandet kan ges en fördjupad innebörd med hjälp av vårdvetenskapliga begrepp i handledningen. Studenten lär sig på så sätt hur vårdvetenskapliga begrepp kan utgöra redskap för att öka förståelsen av patientens situation och behov samt för vårdandet, samtidigt som begreppen blir levandegjorda genom tillämpning i det konkreta vårdssammanhanget. Genom denna handledning knyts teoretisk kunskap och vårdpraxis ihop i lärandeprocessen, vilket förstärks av den vårdvetenskapligt reflekterande grupphandledningen.

Tydliga strategier för vårdande och lärande som parallella företeelser

På UVA går vårdandet och lärandet hand i hand. Ingen av dessa har företräde framför den andra. Ur ett livsvärldsperspektiv har vårdandet och lärandet samma kännetecken. Det vårdvetenskapliga perspektivets intresse för patienten och dennes värld är en grundhållning som också kommer till uttryck i lärandesammanhang, där intresset istället riktas mot den lärande med samma förtecken som i det vårdande sammanhanget. Den vårdande och lärande relationen är lika avseende deras särprägel av att visa respekt, skapa trygghet och visa tillit samt vara stödjande. Det som befruktar lärandet befruktar även vårdandet och vice versa. Det är denna hållning som leder till utveckling i vården och som kan skapa den goda vården. Om det finns en synlig konsistent

samstämmighet mellan vårdandet och lärandet (budskap och handling överensstämmer) kan studenterna lära sig vad vårdande är i en djupare mening. Konkret kommer detta till uttryck i att vid all planering av vårdarbetet beaktas planering av lärandet och vice versa. Utmaningen på UVA är att arbeta fram strategier som bejakar och tydliggör denna grundprincip, dvs. vårdande och lärande som parallella företeelser. Detta för att ännu bättre stödja lärandet samt utveckla omvårdanden för patienten.

Förutsättningar för utveckling av olika lärandestrategier

På UVA använder man sig av varierande metoder för studenternas lärande eftersom det på UVA finns goda förutsättningar för utveckling av olika lärandestrategier. Här tillgodogör studenterna sig kunskaper och kompetenser med hjälp av exempelvis: temaseminarier, individuell handledning samt handledning i grupp i form av vårdvetenskaplig reflekterande handledning, andra reflektionstillfällen, grupparbete kring vårdproblem och färdighetsträning av olika moment.

Kvalificerad handledning

På UVA har all personal en grundläggande kompetens i handledning (grundläggande handledningskurs, 7,5hp) samt i ämnet vårdvetenskap. I handledningsteamet som består av huvudhandledare, bashandledare och klinisk adjunkt har adjunkten ett övergripande ansvar för de didaktiska frågorna och i att initiera handlednings-strategier som kan sammanbinda teori och vårdpraxis på ett adekvat sätt. Handledarena på

UVA skaffar sig handledningserfarenheter genom sitt uppdrag som handledare, men de behöver stöd i detta uppdrag för att växa och utvecklas i handledarskapet. Här spelar de kliniska adjunkterna en betydelsefull roll genom att de handleder bashandledarna, i att handleda, såväl individuellt som i grupp. Även huvudhandledaren behöver handledning i att stödja lärandet och dess integrering av teori med vårdpraxis, vilket organiseras i grupper med huvudhandledare och leds av klinisk lektor alternativt klinisk adjunkt. De kliniska adjunkterna genomför även grupphandledning och annan lämplig handledning med studenterna, tillsammans med huvudhandledare och bashandledare. Huvudhandledaren har en högre kompetens i såväl handledning (handledningskurs 7,5 hp + fortsättningskurs i handledning 7,5hp) som ämnet vårdvetenskap (magisterexamen i vårdvetenskap) och leder därmed det lärande arbetet på UVA samt är en betydelsefull resurs för bashandledare. Kliniska lektorer är vetenskapliga och pedagogiska resurser för UVA verksamheten. De arbetar nära de kliniska adjunkterna och leder fördjupnings-aktiviteter i såväl ämnet som didaktiken.

Tydlig progression i lärandet

UVA har en miljö som kan utveckla förmågan att ta eget ansvar och bidrar till yrkesmässig- och personlig utveckling. Progressionen i lärandet är en tydlig del i UVA-verksamheten. Varje UVA ligger på en bestämd utbildningsnivå i relation till utbildningen i sin helhet. För någon UVA kan det handla om två nivåer. Inom den nivå som respektive UVA ligger ska det dessutom finnas en uttalad medvetenhet om progressionen i studenternas lärande under respektive UVA-

praktik, som relateras till den individuella studieplanen. På UVA läggs stor vikt vid att studenten själv ska kunna se sina egna framsteg i sin utveckling. På UVA bör det alltid finnas ett aktivt arbete i att utveckla och skapa strukturer samt andra hjälpmedel för att tydliggöra progressionen i lärandet som rymmer väl med livsvärldsperspektivet som bas för lärandet.

Gynnsamma förutsättningar för utveckling och forskning som gynnar en aktiv utveckling av patientens vård

På UVA finns gynnsamma förutsättningar för utvecklings- och forskningsprojekt, vilket behöver integreras som en naturlig del i verksamheten. För att främja en utvecklande miljö bör det kontinuerligt pågå något projekt, där såväl studenter, som handledare samt adjunkter och forskare ingår. Forskningsprojekten bör vara av större slag med ingående delprojekt, som kan fördelas mellan olika UVA-avdelningar, beroende på projektets karaktär och forskningsfrågorna. De kliniska lektorerna spelar en betydelsefull roll i projektens genomförande samt för att skapa förutsättningar för ingångsättning. Även annan vetenskaplig kompetens kan kopplas in beroende på projektens karaktär. Det som är av största vikt är att det blir en bred involvering i projekten, med studenter, lärare, forskare, praktiker, för att nå målet, en forskningsanknuten vård- och lärandemiljö. Lika viktigt är det att det produceras forskning av god kvalitet och av såväl tvärvetenskaplig som tvärprofessionell karaktär.

Fokus på hur olika vårdkompetenser tillsammans kan åstadkomma optimal vård för patienten ur ett helhetsperspektiv.

På UVA är patientperspektivet tongivande, vilket implicit innebär ett intresse för hur olika vårdkompetenser och professioner tillsammans åstadkommer den optimala vården för patienten ur ett helhetsperspektiv. Det handlar alltså om det vårdande teamet runt patienten. Med intresset för patientperspektivet framträder ett annat synsätt än det traditionella där varje profession separeras från helheten, dvs. patientens perspektiv på sin hälsa, ohälsa samt situation, för att göra sitt uppdrag. På SÄS finns en uttalad önskan om att utveckla teamets möjligheter för en förbättrad vård, vilket är en framtidsidé som bör utvecklas på UVA. I pilotprojekt kan interventioner ske som syftar till att utveckla strategier för teamarbete, som har en väl genomarbetad grund och kärna som präglas av nytänkande. Teamet blir också centralt för lärandestödet vilket bör berika och bredda samt fördjupa förståelsen för patienten och för olika vårdhandlingar.